

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра міжнародних економічних відносин

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 6.030503 міжнародна економіка

Стан та перспективи підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності підприємства (на прикладі ТОВ «Магістраль-Юг»)

Виконавець:

Студентка ФМЕ, гр. 44а

Одичинська Мирослава Олегівна _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., старший викладач кафедри МЕВ

Сукач Ольга Олексіївна _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ОДЕСА – 2019

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Зростання економічного розвитку держави тісно взаємопов'язане із розширенням зовнішньоторговельної діяльності, яка неможлива без проведення експортно-імпортних операцій безпосередньо окремими підприємствами.

Зовнішньоторговельні операції мають бути ефективними, адже головна мета ведення будь-якої підприємницької діяльності – отримання прибутку, а підприємства часто зазнають збитків саме через відсутність детального аналізу ефективності їхньої діяльності. Це робить академічні дослідження з проблем ефективності злободенними.

У сучасному світі аналіз ефективності зовнішньоторговельних операцій є необхідним для кожного підприємства, що здійснює зовнішньоекономічну діяльність. Він дозволяє визначити реальний рівень зацікавленості фірми у виході на міжнародні ринки, оцінити вигоду експортно-імпортних операцій для підприємства, віднайти основні проблеми і запропонувати їх вирішення, проаналізувавши найбільш оптимальні варіанти. Отриманий результат знайде своє відображення у формуванні планів підприємства на подальшу зовнішньоторговельну діяльність.

Мета дослідження. Метою дослідження є вивчення теоретичних основ ефективності зовнішньоторговельної діяльності та практичне використання отриманих теоретичних знань для розробки заходів з підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності підприємства ТОВ «Магістраль-Юг».

Завдання дослідження:

- дослідження економічної сутності категорії «зовнішньоторговельна діяльність підприємства»;
- систематизація основних факторів, що визначають розвиток зовнішньоторговельної діяльності підприємства;
- узагальнення методів оцінювання ефективності зовнішньоторговельної діяльності підприємств;
- аналіз зовнішньоекономічної діяльності підприємства ТОВ «Магістраль-Юг»;
- проведення SWOT-аналізу підприємства ТОВ «Магістраль-Юг»;
- надання оцінки ефективності зовнішньоторговельної діяльності підприємства ТОВ «Магістраль-Юг»;
- надання пропозицій щодо напрямів підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності ТОВ «Магістраль-Юг»;
- розроблення рекомендацій щодо підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності ТОВ «Магістраль-Юг».

Об'єктом дослідження є процеси зовнішньоторговельної діяльності підприємства ТОВ «Магістраль-Юг».

Предметом дослідження є теоретико-методичні та організаційно-економічні рішення щодо підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності промислових підприємств.

Методи дослідження. Методологічну основу дослідження становлять наукові розробки вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів. При написанні дипломної роботи були використані наступні методи дослідження: загальнонаукові методи: синтез, аналіз, порівняння, абстрагування, конкретизація, індукція та дедукція, а також спеціальні методи наукових досліджень: методи економічного аналізу, метод логічного узагальнення, табличні методи, абстрактно-логічний і системно-структурний аналіз; порівняльний аналіз і групування; розрахунково-аналітичний метод.

Інформаційна база дослідження Для написання роботи було використано такі джерела інформації як навчальні посібники, підручники, монографії, публікації у періодичних виданнях, матеріали звітності підприємств, електронні ресурси. Також довідковою базою є нормативно-правові акти України, аналітичні та статистичні матеріали ТОВ «Магістраль-Юг».

Публікації. За результатами роботи опубліковано статтю Одижинська М., Сукач О. О. Теоретичні аспекти здійснення зовнішньоторговельної діяльності підприємства / М. Одижинська, О. О. Сукач // Матеріали студентської науково-практичної конференції «Минуле, Сучасне, Майбутнє», Випуск 9 (м. Одеса, 9 квітня 2019 р.) / Одеський національний економічний університет. – Одеса: ОНЕУ, 2019. – С. 310-314.

Структура та обсяг роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку літератури та додатків. Загальний обсяг роботи складає 68 сторінок. Робота включає 20 таблиць, 7 рисунків та список використаних джерел, який складає 59 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«Теоретичні та методичні положення дослідження ефективності зовнішньоторговельної діяльності підприємства»** досліджено економічну сутність категорії «зовнішньоторговельна діяльність підприємства», систематизовано основні фактори, що визначають розвиток зовнішньоторговельної діяльності підприємства, узагальнено методи оцінювання ефективності зовнішньоторговельної діяльності підприємств і детально розглянуті показники ефективності зовнішньоторговельної діяльності за видами зовнішньоекономічної діяльності.

У другому розділі **«Аналіз ефективності зовнішньоторговельної діяльності підприємства ТОВ «Магістраль-Юг»**» досліджено особливості функціонування на

ринку підприємства ТОВ «Магістраль-Юг» та економічні фактори впливу на результати його діяльності за рахунок проведення SWOT-аналізу, розраховано рентабельність власного капіталу і рентабельність реалізованої продукції та показники ефективності експорту, імпорту і ЗЕД підприємства ТОВ «Магістраль-Юг» за 2016-2018 роки і надано оцінку ефективності зовнішньоторговельної діяльності підприємства за рахунок проведення аналізу динаміки зазначених показників.

У третьому розділі *«Перспективи підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності ТОВ «Магістраль-Юг»»* запропоновано напрями та розроблено рекомендації щодо підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності ТОВ «Магістраль-Юг».

ВИСНОВКИ

Таким чином після проведення дослідження щодо підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності підприємства (на прикладі ТОВ «Магістраль-Юг»), можемо зробити висновки:

1. У сучасному світі успішна зовнішньоекономічна діяльність підприємства неможлива без аналізу ефективності його зовнішньоторговельної діяльності. Адже саме показники ефективності дають змогу оцінити вигоду експортно-імпорتنих операцій для самого підприємства, віднайти основні проблеми і розробити задачі для їх вирішення, усвідомлено проаналізувавши найбільш оптимальні варіанти. Також оцінка ефективності дозволяє уникнути значних збитків через слабку аргументацію ефективності окремих зовнішньоторговельних операцій.

2. Серед факторів, що визначають розвиток ефективності зовнішньоторговельної діяльності підприємства найбільш значним є вплив зовнішніх факторів, адже саме він визначає запити у розширенні обсягів виробництва і дає змогу їх забезпечення за допомогою інвестування. Внутрішні ж фактори мають пристосовуватися до світових та національних економіко-політичних коливань та трансформацій.

3. Поняття «ефективність зовнішньоторговельної діяльності» є однією з найважливіших категорій, що визначають загальну ситуацію у сфері зовнішньої торгівлі фірми. Звичайно, це поняття може використовуватися на багатьох рівнях – державному, регіональному, обласному, та фундаментом визначення ефективності на перелічених рівнях є окремі суб'єкти господарювання, що здійснюють експортно-імпортні операції. Значимим критерієм успішної діяльності підприємства, що здійснює такі операції, є формування правильної концепції аналізу результатів зовнішньоторговельних операцій, ступінь яких визначається ефективністю їх реалізації. Критерієм ефективності зовнішньоторговельної діяльності є найбільший можливий прибуток від зовнішньоторговельної діяльності, його максимізація. Відповідно до цього, необхідно знаходити найкращі варіанти співпраці з іноземними бізнес-партнерами.

4. ТОВ «Магістраль-Юг» є достатньо конкурентоспроможною фірмою, проте вона потребує більш модернізованого технічного оснащення та нових послуг, що з'являються разом із розвитком науково-технічного прогресу.

5. Питома вага експорту ТОВ «Магістраль-Юг» у період з 2016 по 2018 рік зростала щорічно, навіть незважаючи на незначне зменшення чистого доходу у 2017 році. Найбільше обсяг експорту виріс у 2018 році, і став складати 49, 26% від усього чистого доходу фірми. Щодо суми імпорту – зазначаємо, що у 2017 році порівняно з 2016 вона зменшилася, проте наступного року перебільшила рівень 2016го. Кількість країн-партнерів як з експорту, так і з імпорту зростала щороку, збільшуючи обсяги зовнішньої торгівлі. Експорт ТОВ «Магістраль-Юг» більше, ніж на 60% складається із надання послуг, і майже на 40% - з продажу товарів. Серед послуг найбільшу питому вагу мають судноремонтні роботи, серед товарів – комплектуючі та запасні частини до суден. У 2018 році імпорт компанії більш ніж на 80% складався з комплектуючих та запасних частин, серед яких, в свою чергу, більшу частку в імпорті мали коплектуючі для суден. Майже 70% експорту фірми йде до країн Східної Європи, серед яких найбільше товарів та послуг експортується до Польщі, Чехії та Білорусі. Окрім країн Східної Європи фірма експортує до Німеччини та Шотландії, які разом складають більше 30% експорту. Географічна структура імпорту має більш широкую географію, найбільшу частку в якій мають країни Західної Європи – більше 65%. Окремо серед країн найбільше комплектуючих та обладнання постачається з Німеччини, Великої Британії та Польщі. Майже 40% усіх деталей та обладнання, що постачалися у 2018 році, вироблено у Німеччині.

6. Підприємство ТОВ «Магістраль-Юг» дійсно має значимі сильні сторони, для досягнення яких було докладено великих зусиль, компанія постійно в них інвестувала. Слабкі ж сторони переважно стосуються слабкої модернізованості виробництва та недостатності виробничих площ. Визначені загрози і можливості допоможуть раціональніше сконцентруватися на окремих сильних сторонах та на методах боротьби зі слабкими.

7. Рентабельність власного капіталу ТОВ «Магістраль-Юг» є достатньо низькою. Проте у 2017 році її рівень трохи знизився, а у 2018 – перевищив дані 2016 року, що означає посилення здатності фірми генерувати прибуток. Насамперед, це відбулося за рахунок зниження суми власного капіталу. Значення рентабельності продукції є ще нижчим за рентабельність власного капіталу, проте коливання є незначними, що дозволяє стверджувати про її стабільність. У 2018 році кожна гривня продажів принесла 3,05 копійок чистого прибутку. Це може свідчити про недостатньо ефективне управління витратами фірми.

8. Щодо загальної оцінки показників ефективності експорту, імпорту та ЗЕД ТОВ «Магістраль-Юг» зазначаємо наступне: реалізація продукції за кордон є більш вигідною, ніж її продаж на національному ринку, проте різниця не є суттєвою; ефективність усієї імпоротної діяльності фірми стабільна; прибуток компанії від здійснення експортних операцій до оподаткування у 2018 році порівняно з 2016 виріс більш ніж у 1,5 рази; дохід від продажу експортної продукції, що припадає на кожен гривню, витрачену підприємством, коливається, проте загалом за останні 2 роки він збільшився; зовнішньоторговельні операції з кожним роком стають все

більш вигідними для підприємства, тобто витрати на виробництво фірмою продукції, що імпортується нею, значно перевищували б спрямовані на експорт витрати; зовнішньоекономічна діяльність ТОВ «Магістраль-Юг» є рентабельною, оскільки прибуток, отриманий від зовнішньоторговельних операцій, перевищує витрати фірми під час їх здійснення.

9. Маємо підставу вважати, що компанії важливо вийти на ринок нової країни і застосувати на ньому використання заходів, що будуть запропоновані, - задля того, щоб фірма могла їх випробувати та раціонально проаналізувати їхню необхідність. У той же час, і безпосередньо удосконалення технологічної складової дозволить значно розширити географію зовнішніх ринків та загалом обсяг зовнішньоторговельних операцій за рахунок появи спеціалізацій більш вузької направленості, попит на які зростає з кожним роком. Запропоновано розглянути вихід на ринок Хорватії. Ця країна належить до Південної Європи, з якою ТОВ «Магістраль-Юг» не має жодних зв'язків ані з експорту, ані з імпорту, що може створити стійку основу для переходу до співпраці з ринками інших країн цього регіону у довгостроковій перспективі. До того ж, Хорватія має непогану основу для співпраці із судноремонту та металообробки, про що каже наявність у країні морських та річкових портів та постійні закупівлі металевої продукції для їх суднобудівних підприємств.

10. Підприємство ТОВ «Магістраль-Юг» є конкурентоспроможною на ринку Хорватії, проте має сфери, у яких їй складно конкурувати з іншими підприємствами. Ними є маркетинг, ринки збуту і технології та інновації. Тож важливо приділити належну увагу розвитку цих конкурентних сил підприємства.

11. Запропоновано заходи з удосконалення технологій, які варто провести підприємству ТОВ «Магістраль-Юг», серед яких: надання послуг з установки, монтажу і технічного обслуговування електронно-навігаційного обладнання та із встановлення системи очищення баластних вод, застосування інновацій у зварювальних роботах, придбання виробничих ліній для створення перфорованих і формованих деталей з листового металу, виробництво спеціальних деталей для суден - на продаж та для підприємства, проектування і виготовлення штампів і прес-форм будь-якої складності і конфігурації, розширення сфери надання консультаційних послуг за рахунок відкриття цілодобової служби технічної підтримки клієнтів та ін.

12. Використання міжнародного маркетингу у якості стимулюючого інструменту підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності фірми є результативним та має високий коефіцієнт корисної дії. Участь у міжнародних виставках, конференціях і симпозіумах розкриває для компанії широкі можливості із зовнішньоторговельної співпраці.

АНОТАЦІЯ

Одичинська Мирослава Олегівна, «Стан та перспективи підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності підприємства (на прикладі ТОВ «МАГІСТРАЛЬ-ЮГ»)» випускна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 6.030503 «Міжнародна економіка», Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2019.

Випускна робота складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження - процеси зовнішньоторговельної діяльності підприємства ТОВ «Магістраль-Юг».

У роботі розглядаються теоретичні основи та методичні положення дослідження ефективності зовнішньоторговельної діяльності підприємства, систематизовано основні фактори, що визначають розвиток зовнішньоторговельної діяльності підприємства, наведено методи оцінювання ефективності зовнішньоторговельної діяльності підприємств.

Проаналізовано чинники, що впливають на результати діяльності ТОВ «Магістраль-Юг» при виході на зовнішні ринки (за допомогою інструменту SWOT-аналіз), проведено аналіз експортної діяльності підприємства, проаналізовано показники ефективності зовнішньоторговельної діяльності підприємства ТОВ «Магістраль-Юг».

Запропоновано основні напрями підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності ТОВ «Магістраль-Юг» за рахунок диверсифікації зовнішніх ринків підприємства шляхом удосконалення технологічної складової, удосконалення інструментів маркетингу, освоєння нових ринків.

Ключові слова: зовнішньоторговельна діяльність підприємства, експорт, ефективність зовнішньоторговельної діяльності, показники ефективності зовнішньоторговельної діяльності, міжнародна конкурентоспроможність.

ANNOTATION

Odyzhynska Myroslava "State and prospects of the efficiency of foreign trade activity of the enterprise increasing (on the example of LTD "MAGISTRAL-YUG")" on the receipt of educationally qualifying level of bachelor of speciality 6.030503 "International economy", Odessa national economic university. - Odesa, 2019

Thesis consists of three chapters. Object of study is the processes of foreign trade activity of the LTD "Magistral-Yug".

Diploma thesis deals with theoretical bases and methodological provisions of the study of the effectiveness of foreign trade activity of the enterprise, main factors determining the development of foreign trade activity of the enterprise are systematized, methods of estimation of the efficiency of foreign trade activity of enterprises are given.

Factors influencing the results of LTD "Magistral-Yug" activity in external markets entering (using the SWOT-analysis tool) are analyzed, the analysis of the export activity of the enterprise was carried out, indicators of the efficiency of foreign trade activity of the enterprise LTD "Magistral-Yug" were analyzed.

Main directions of increasing the efficiency of foreign trade activity of LTD "Magistral-Yug" are offered, due to diversification of the external markets of the enterprise by technological component improving, marketing tools improving, new markets developing.

Key words: foreign trade activity of the enterprise, export, efficiency of foreign trade activity, indicators of the efficiency of foreign trade activity, international competitiveness.